

MUNAQHILIQITIKKUT INUUHILIQIYITKULLU

ᓴᐃᑦᑕᐃᑦ ᐱᐃᐃᓴᑦ / SAILLIVIK MALIGAKHAQ

MALIGAKHAUP UQAQHIMAYAIT

Munaqhiliqiyikkut Inuuhiliqiyitkullu havakniaqtut ihuaqhiyumavlugu ilagiinut pimmarlungnikkut Nunavunmi pilugu ihuaqtumik, naguuyumik ihuaqtumiklu pitjutauluni piyumayainut Nunavunmiutat. Havaktauyut tahapkunani ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit nunami ilauyuq piyaghani talvani Nunavutip aanniartailinirmut inuuhiliqinirmullu pitjutainni kiutjutighainut pitjutaanut ilagiinut pimmarlungnikkut.

Tamaita ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit Nunavunmi manikhaqpaktut havakvingmit aulayughat ihuaqtumik kiinauyaliqinikkut kanuginiqhaanut maliktaghaitlu atuqtakhat iglukpanut aulatjutinullu. Manikhanut ikayuutikhat pihimayut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviinut havakvingmit piniaqtait nainaiyaklugit iglukpaup angitilaanganut, humiittaakhaanut, atuqpagainut havaktighainillu piyumayamingnut. Havakvik ikayukpakniaqtuq ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviita havaktiinut ihuaqtumik havakpangiinginni.

HIVUNIKHALIURUTIKHAT

Maligakhaq pihimayuq ataani hivunikhaliurutikhanit:

- *Inuuqatigiitsiarniq*: ilanariittiarlutik, ilaqatigiiglutik munarittiarlugillu Inuit;
- *Aajiiqatigiinniq*: ihuaqhaiqatigiingniq ihumaliurnikkut ihuaqhainiq uqaqatigiikhutik angiqatigiikhutiglu;
- *Pijitsirniq*: ikayuqatigiingniq ihariattittailiniq ilanut nuatqatinullu;
- *Avatittinnik Kamatsiarniq*: munaqhittiarniq nunamik, anngutikhanik, hilaptingniglu;
- *Qanuqtuurniq*: ihumaliuttiarniq atugakhaliuttiaqhuni paqittinahuarnikkullu;
- Ikayuktamingnut ilihimalugit: ilagiinut pimmarlungnikkut havaktait piliuqniaqtait ihuaqtumik pilugit, kangikhinnaqtumik, ayungnaittumik piyaanginni ihuaqtumiklu atuqlugit nunami, pilugu inungnut hivuliqmik takulugit;
- Kiunaqtuuyughaq: ilagiinut pimmarlungnikkut havaktauyut ilauniaqtut ikayukhiklutiklu aallanit kavamanit kavamaungittunitlu havaktauyanit ikayukhimaannginnit ihuaqtumiklu inungnut piyumayanginnullu; unalu
- Pitquhimut ihuaqtumik: ilagiinut pimmarlungnikkut havaktait ihuaqtumik piniaqtait pihimayumayait, kangikhihimayait, pitquhiit uqahiitlu

Nunavunmiutanut.

PITJUTIKHAA

Maliktakhaq piniaqtuq tamainnut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviinut tatja pivaktut manikhanik anikayuutinik angirutmik havakvingmit. Iluaniittut uumani maligakhami atuqtauniaqtut hvuniptingni uuktuutinut havakvingmut manikhanut ikayuutikhainut nutaanut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviinut nunami.

Una maligakhaq pihimaittuq tahapkununga qimaahimayut nayugviinut.

KANGIKHITJUTAIT

Kiunnaqtuuyughamut Kanuginiqhaa

Aulatjutimut havaktauyut piyaanginni ihuaqtumik, naguuyumik ikayukhimmaarianginnilu naunaiyaklugulu una ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit.

Maniit Ikayuutikhanut Angirutit

Ihuaqhihimayuq manikhanut ikayuutikhaq havakvingmit piyaghainut ihuaqhihimayainullu angirutmi malikhugugit *Kiinauyaliqinirmut Aulatjutauninginnut Maligaq* unalu *Aittuuhianut Ikayuutinullu Maligakhaq* havakvingmi.

Akikhainut Ihuaqtumik Naunaiyaitjut (CEA)

Akikhainut Ihuaqtumik Naunaiyaitjut itquumaynik pivlugu naunaiyakpagait akilluariyanganut aulatjutinut akiligakhanut tahapkununga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviinut aulatjutinut pihimayunut.

Havakvia

Munaqhiliqyikkut Inuuhiliqiyitkullu.

Ilagiinut pimmarlungnikkut

Hunavaluk pimmarlungniq pihimayuq ilagiiktunut. Pimmarlungniq hunavaluk pihimayuq timmikkut, nuliangnirmut ihumaaluktirnirmullu ayuqhaqtitaunirmun inungmut, ukuatlu iqhinaqhaaqtut kanuriliurniariakhamingnik uqaqhutik, iqhitaaqtitlugit hulipkaiyut inuqaqnirmi inuupluuniit aihimaviani.

Ilagiinut pimmarlungnikkut Nayugviit

Iglukpalgit munarivaktut qimaahimayunik qilamiutuniklu munariyauyunik inirninut pimmarlukhiqtunut tahapkununga ilagiinut pimmarlungnikkut. Ukuat iglukpalgit pihimainnaqaqtangit pimmarlukhiqtup nutarainnik. Ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit Nunavunmi ukuat:

(i) Qimaaviit Iglukpait Nayugviitlu

Pivaktut nayugviuplutik qayangnaittutik, munariyauvlutik, 24-ni ikaaqrini 6-ni havainiqni. Allatkiit iglukpangmi ikayukhutik uqautjivlutik, ikayukvikhamingnik naunaikhugit, aallanut takupqaqhgugit, nutaqqiqinirmut, kanurittaakhainnutlu takuffaaqhgugit.

(ii) Nunallaami Ayughaqtunut Nayugviit

Pivagait naittumik ayughaqtunut nayukviuplutik atauhiqmit tallimanut ubluni. Ukuat pihimayut qimaaviittunut iglukpangmut piqangittutiklu havaktauyanik angitqiyani nayugviinni. Havaktauvaktut ukuat ihumaaluktunut ikayukhutik, ayughaqtunut ikayukhutik, nunallaami kangikhipkaivlutik ikayukhutiklu tingmitjutinut angiyunut nayugvigiyauyanut piyughaukpata. 24-ni ikaaqrini havaktiqahutik piyughaukpata.

Mikitqiyat Atuqtakhat

Iglukpangnut aulatjutinullu piyaghat, piliuqhimayut havakvingmit, tahapkununga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit maliktakhait.

Aualutjutinut Naunaikhimayut

Atuqtauyuq naunaiyakhugit tatja aallannguktikniinik atuqpagainik uuma ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit naunairianginni ihuaqtut manikhanut ikayuutikhat. Atjikkutarinahugittaa naunaikpagait pitjutit ukunatut: pittaagtangit (angitilaanga), inungnut atuqpagainut, humiittaakhainnut (nunallaami) havaktikhanutlu atuqtakhat.

Qimaaviuhimayunut Aihimaviit

Pihimayut Inuit igluit ilagiit Inuitlu pivagait ilaani, naittumik nayugviuyut inirninut tahapkununga ilagiinut pimmarlungnikkut nutaqqanginnullu.

HAVAAKHAT MUNARIYAKHAILLU

Minista

Minista Munaqhiliqinikkut Inuuqhiliqinirmullu kiuyughauyut tahapkununga Atannguyat Katimayit atuliriangani una maligakhaq.

Ministaup Tuglia

Ministaup Tuglia Munaqhiliqinikkut Inuuqhiliqinirmullu kiuyughauyut Ministamut aulatjutinut uumunga maligakhamut ukuatlu havaktaghait:

- Piyaghanik naunaiktittlutik atulirianginni maligakhanik;
- Ihuaqtumik munarilutik, ilittuqhailutik, naunaiyaklugitlu tamaita maligakhamiittut ihuaqtumik havakpaklugit;
- Angiklugit mikitqiyani atuqpaktakhanik; unalu

- Ihumaliuqpaklutik pitjutainnut uumunga CEA-mut ikayuutininut angirutininut atuqtauyumut nutaamutluuniit ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit Nunavunmi.

Aulapkaiyi, Inungnut Pinahuarutit

Una Aulapkaiyi, Inungnut Pinahuarutit ukuninga havaktughauyut:

- Ilittuqhailugit amigaitilaanginnut manikhanutlu naunaitkutainut, unalu pilugu ukiumi maligakhanut maningnut ihivriunig tunihimayut tahapkununga atuqtauyunut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit;
- Ihuaqhaqlugit manikhanut uuktuutit tahapkunanga atuqtauyanit nutaanutluuniit ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit atuqlugu una CEA;
- Ikayuklugit uqautjilugitlu tahapkununga Aviktuqhimayumi Aulapkaiyinut havaktaghainut ataani maligakhami; unalu
- Piliuqlutik ikayuutikhanik uumunga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit imaa havaktauyakhat uumani maligakhami havaktauyaanginni.

Aviktuqhimayumi Aulapkaiyit

Aviktuqhimayumi Aulapkaiyit havaktaghait ukuat:

- Amigaitilaanik manikhanutlu naunaitkutikhanik pilutik ukuninga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit aulavaktunik aviktuqhimavingmingni;
- Ukiumi maliktamingnik naunaiyailutik uumunga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit aviktuqhimavingmingni naunaiklugit mikitqiyat atuqtakhat piyaghatlu ihuaqhihimayut ikayuutininut angirutaanit maliklugit pilugit; unalu
- Ikayukpaklugit uqautjilugitlu tahapkuat ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit aviktuqhimavingmingni.

Nayugvingmi Aulapkaiyit

Nayugvingmi Aulapkaiyit havaktaghait ukuat:

- Ihuaqtumik inmik ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviktik maliktitlugit mikitqiyanut atuqtakhanut;
- Havakpaklugit ihuaqtumik itquumayumik aulatjutinut naunaitkutanik; unalu
- Maliklugit havaktaghat havakviup unnirutigiyaghanut havaktaghait pitquyait qanuriliurutighaitlu taaffumunga ikayuutininut angirut.

ILUANIITTUT

Mikitqiyat Atuqtaghat

Tamaita ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit maliktaghait uumunga mikitqiyat atuqtaghat naunaikhimayunik havakvingmit. Maliklugit ukuat mikitqiyat atuqtaghat piyaghautit tuniyauyaamingni ukiumi ikayuutikhanut angirutikhamik.

Mikitqiyat atuqtaghat ukuninga piqaqtughauyuq, kihimi ukuniinnaq pingittugit:

- Pinahuarutinut atuqtaghat;

- Ikayuutikhat atuqtaghat;
- Pitjutaayanut munarinirmut atuqtaghat;
- Havaktuliqinirmut atuqtaghat;
- Kiunnaqtuuyughanut atuqtaghat; unalu
- Kanuritjutaanut avatimullu atuqtaghat.

Havakvia piyughauyuq, mikitqiyamut, ihivriuffaaqlugit mikitqiyat atuqtaghat atauhiqmik tikitqaangata malruk ukiut.

Kiunnaqtuuyughanut

Kiunnaqtuuyughanut kanuginiqhaa atuqtauniaqtuq ihuaqtumik naunairianginni akiligakhat ukuatlu inungnut atuqtauvaktut iglukpait havaktauyatlu tamainnut ittunut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugvingmut.

Kiunnaqtuuyughanut kanuginiqhaa piqaqniaqtuq, mikitqiyamut:

- Inungnut atuqtautjutait naunaiyaklugit unnirutitlu;
- Akiligakhanut naunaiyautjutikhat manikhanullu unnirutikhanut;
- Naunaiyaffaaqlugit malikpagaikhaitlu uumunga mikitqiyat atuqtaghat unnirutikhainullu piyughauyanut; unalu;
- Atjikkiikhimayut havaktaghat tunihiyaami nutaamik ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit piyumayainik.

Havakvia piniaqtuq tunihiniaqtuq ihuaqhihimayumik unnirutikhanut kanuriliurutikhanut aatjiliurutikhaniklu talvunga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit.

Ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit tunihiniaqtuq inungnut atuqpagainut naunaitkutamik tatqiqhiutini pilugu havakvingmut munarinirmut, ilittuqhainirmut unnirutinullu.

Manikhanut unnirutinut piyaghat hivituniitlu naunaiktauniaqtut ikayuutinut angirutaani.

Havakvia piniaqtuq ukiunganut maliktamingnut naunaiyaklugu uumunga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit naunairiangani ihuaqtumik mikiyunik atuqpaktamingnut pilugit unnirutinullu piyaghat havaklugit.

Havakvia piniaqtuq tunihiniaqtuq atuqtauyamik aatjiliurutikhamik uuktuutinullu maliktaghanik nutaanut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviinut piyumayainut.

Havakvia piniaqtuq tautuffaaqkugu una kiunnaqtuuyughanut kanuginiqhaa ukiuq tikitqaangat.

Ilittuqhainirmut Pitjutaanullu Manikhat Pitjutainut

Akituvallaangittumut ilittuqhainiq atuqtauniaqtuq havakvingmit naunairiangani ihuaqhilugulu manikhanut pitjutainut atuqtauyunut nutaanullu ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit. CEA-nga pinniaqtait pitjutainut iglukpait angitilaanganut, humiittaakhaanut, inungnut atuqpagainut naunaitkutanik havaktunullu atuqtaat.

CEA-nga atuqtauniaqtuq ihuarhiyaangani piniariakhainut atuqtauyamut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugvingmut ihuariakhaa, aulavarianga ihuaqtumik akituvallaangittumik pivlutik, kanikliyaakhaanutluuniit pittaagtamingnut.

Pihimayut pitjutaanut CEA-mi, havakvia ihuaqhiinnarialgit manikhanut pitjutainut atuqtauyunut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit.

CEA-nga atuqtauniaqtuq naunaiklugit nutaat ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit piyumayainik.

Havakvia piniiaqtuq tautuffaaqlugu una CEA ukiuq tikitqaangat.

Ikayuutininut Angirut

Pihimayut ilauniittunit naunaikhimayuni uumani maligakhami, ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit piniiaqtut piliuqlutik ikayuutikhamut angirutmik havakvianut hivitunia naunaiklugu maningnut ukiunganut pilugu.

Tamait iluaniittut uumani *Kiinauyaliqinirmut Aulatjutauninginnut Maligaq* uumanilu Kavamanga Nunavutip *Kiinauyaliqinirmut Aulatjutauninginnut Makpiraangit* pitjutauniaqtuq talvunga *kiinauyaliqinirmut aulatjutauninginnut tamainnit* ikayuutikhanut angirutit piliuqtauhimayut ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit.

Ikayuutininut angirut naunaikniaqtait tamaita maliktaghat ukuat ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit maliktaghainik.

Aallat Havakviup Ikayuutikhait tahapkununga Ilagiinut pimmarlungnikkut Nayugviit

Sainiqqata uuminga ikayuutininut angirut, havakvia piniiaqtuq tunihiluni ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviinut ihuaqtumik pivikhamingnut atuqtakhamingnik piqaqtumik, mikitqiyaanut:

- Mikitqiyat atuqtaghat;
- Unnirutinut kanuriliurutikhat aatjiliurutikhatlu; unalu
- Havakviup uqaqvigiyakhainut naunaitkutait.

Havakia ikayukniaqtait ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit pivallialugit aulatjutinut maligakhat piyaghatlu pitquyauhimagut ataani uuma mikitqiyat atuqtaghat.

Havakvia tuhaqtittiniaqtait ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit naguuyunik ayuiqhautikhanik pinahuaqqata.

Havakia ikayukniaqtait ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit piliriamingni nayugviinnut havaqatigiiklutik tamangmik atuqlutik naunaitkutanik, kangikhihimayamingnik, ihuaqtumik havakpaktamingnik manikhanullu pivikhamingnut.

MANIKHANUT PIVIKHAIT

Pittaarutingit manikhanik ataani uumani maligakhami pitjutaulimaittuq piluni angiqtauluni manikhanik ikayuutikhanik kitulikaamit. Manikhanik piyumayut atuqtauyunit nutaanitlu ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit manikhainarialgit mikitqiyaanit akianit piyumayangnit.

Manikhanut ikayuutit piinnarialgit ilainnaanut piqariakhainullu manikhamik tunihimayanut ihuaqhivlugit ukununga ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit havakvingmit iluani Nalauttaaqaugaingaqhimayuq. Maligaliuqvik angikpagait Nalauttaaqaugaingaqhimayuq havakviup maniit ukiunganut pivlugit.

Ilalugu manikhanut ikayuutitut havakvingmit pihimagunik, ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit piyughayut qiniqhialutik aallanik manikhanik tahapkununga aulapkaitjutikhanik (akituyunut) akiinnut, aulatjutikhanullu ihuaqhaitjutikhanullu akiinnik akiliktauhimaitpata havakvingmit.

HAKUGINGNIQQUTAAT ATANNGUYAT KATIMAYIIT

Piittuq uumani maligakhami piluni qanuqliqaaq ihumaliurutaalimaittuq ikiklilugit hakugingniit Atannguyat Katimayiita ihumaliuqlutik havaktittitutikluuniit qanuqliqaaq ihumagivlugu ilagiinut pimmarlungnikkut nayugviit hilataanit iluaniittunit uumani maligakhami.

NUNGUTJUTIGHAA

Una maliktaghaq atuqtauliqniaqtuq ubluanit sainiqvianit pilugu uumunga Qiqaiyaqvik 31, 2013. Havakvia havakniaqtaat ilangani naunaiyaklugu maligakhaq una tikitinnagu Qiqaiyaqvik 31, 2011.

**Nanngariyauyuq Eva Aariak
Hivuliqtuiyuq**

Ublua